

☞ Lakáspáltóztatás a kiadóhivatalnak bejelentendő. ☞

XXXVII. évfolyam 33. szám.

Budapest, 1902. augusztus 13.

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI HETILAP.

A Magyar Tanítók Otthonának tulajdona s organuma és a hazai
Tanítók Országos Bizottságának és a Budapesti Tanító-testületnek

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Felelős szerkesztő:

EMBER JÁNOS,

kíhez a lap szellemi részét illető küldemények küldendők
Budapest, VIII., Teleky-tér 23.

A szerkesztővel személyesen lehet értekezni: hétköznapokon reggel 6—7 óra között
a lakásán és kedden és csütörtökön este 7—8-ig a M. T. Otthonában.

Kiadó: **MAGYAR TANITÓK OTTHONA.**

Szöllősi Jenő titkár.

kinek hatáskörébe a lap anyagi ügyei (hirdetések, előfizetések, reklamációk) tartoznak.

Budapest VIII., József-körút 8. szám.

BUDAPEST, 1902.

E L E K L I P O T J K Ö N Y V N Y O M D Á J A

VII., Kertész-utca 37

55.
Jutányos árak!!
Király

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI HETILAP.

A MAGYAR TANITÓK OTTHONÁNAK,
A TANITÓK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK és a BUDAPESTI TANITÓTESTÜLETNEK
HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik e lap minden szombaton.

A Magyar Tanitók Otthona hivatalos ügyeiben minden irat
SZABÓ B. LÁSZLÓ
főtávkárhoz, VIII. k., József-körut 8. szám alá küldendők.

Felelős szerkesztő:
EMBER JÁNOS
VIII., Teleky-tér 23. szám.

A Népinevelők Lapja anyagi ügyei (előfizetés, hirdetés, reklamáció)
SZÖLLŐSI JENŐ
titkár (VIII., József-körut 8. sz.)
hatáskörébe tartoznak.

A Magyar Tanitók Otthona tagjai tagilletményül kapják e lapot. — Budapesti tagok évi 20 kor., vidéki tagok évi 8 koronát fizetnek.
Előfizetési díj: egész évre 8 korona, félelve 4 korona, negyedévre 2 korona. — Hirdetések árszabály szerint számítatnak.

Péterfy Sándorhoz.

Megtörtént dolgot meg nem törtéنتé az istenek sem tehetnek. Siránkozással egy eltört fűszálat sem forraszthatunk össze. Egy befejeződött időnek a tanulságait levonhatjuk, emlékéit megörökíthetjük vagy átadhatjuk a csendes feledésnek, de — vissza nem hozhatjuk.

A magyar tanitóság közügyi életműködésének történetében augusztus 7-én egy korszak fejeződött be: Péterfy Sándor elköltözött a fővárosból s ezzel a maga szabad elhatározásából megtörtéنتé tette az itt elfoglalt vezér-szerepétől való visszavonulását.

Péterfy Sándornak az egyénisége sokkal keményebb fából alkotódott, semhogy nagy elhatározásokra nagy és döntő okok nélkül rászánná magát. Lényegtelen körülmények, a küzdelemnek apró kellemtelenségei vagy más nézetten levőknek eléje vetett gáncsai soha sem zökkentették őt ki a maga elé tűzött célokra utjából. Erre egy emberöltőnyi közügyi küzdelmei szolgálatják a bizonyosságot. Bizonyos tehát, hogy mostani elhatározását is sokkal nagyobb és döntőbb megfontolás készítette elő, mint a mit a távozása fölött aggódók közül némelyek hangoztatnak.

Ezekbe a pillanatokba tehát nem illik bele a siránkozás, a melylyel az erős egyéniségű férfiak nagy elhatározásából származott megtörtént dolgot meg nem törtéنتé tenni nem lehet. Ezekbe a pillanatokba az illik bele, hogy az egyéni elhatározás iránt tartozó tisztelettel hajoljunk meg a „consumatum est“ előtt, s a lezárult korszak határánaél elmélkedjünk a multak tanulságai fölött, hogy belőlük erőséget építsünk jövőnk munkálkodásunk számára.

A Péterfy Sándor egyéni és közügyi munkálkodásának legnagyobb, legértékesebb tanulsága az, hogy — az erős akarat és következetesség a magunk elé tűzött célok szakadatlan szolgálatában okvetlenül biztosítja a sikert.

Harminczöt esztendő, tehát egy teljes emberöltőt töltött el munkában az ország fővárosában. Ennek a hosszú munkálkodásnak az irányító sarkcsillaga állandóan és megszakítás nélkül ugyanaz a cél volt, a mit közügyi munkálkodásának kezdetén választott magának. Nem volt könnyű feladat ezt az utat megtenni. Neha nehéz tusák, legtöbbször leküzdhetetleneknek látszó nehézségek tettek kérdésessé az eredményt. A kitartás erősebb volt a nehézségeknél és — a magyar tanítóság közéletében a Péterfy Sándor céljai, elvei lettek a dominálók elannyira, hogy az ő működésének idejét a legszigorubb történeti igazsággal „Péterfy-korszak“-ként igtathatjuk a magyar tanítóság történetének lapjaira.

A mit egy ember végezhet, azt Péterfy Sándor elvégezte. Emberek között a fölfogásokban, nézetekben, elvekben, célokban lehetnek, vannak is eltérések; sőt *kell is*, hogy legyenek; de abban nem lehet eltérés, hogy a kitűzött céljainkhoz, elveinkhez egy emberöltőn át tanusított *hűség* — tiszteletreméltó. Mert ez a tulajdonság nem a hétköznapi embereknek adatott.

Péterfy Sándor nyugodtan állhat ki a küzködők sorából: a mit maga elé tűzött, azt elvégezte. Olyan emléket hagyott — életének tanulságain kívül is — maga után, a mely maradandó. Az „Eötvös-alap“ az ő szülötte, az ő neveltje, az ő alkotása, az ő életének örökké fenmaradó nyoma. Ezt az alkotását nem kell féltenie: ezt megvédjük, fejlesztjük, nagyobbá teszszük az idők haladásának arányában. S a fejlődésével, nagyobbodásával együtt fog nőni az alkotó neve is; annál inkább is, mivel a fejlesztés munkája közben ki nem kerülhető tövisek, az ezek által ütött apró sebek, keserőségek őt már érinteni nem fogják.

Elfogódva állok meg az idők határánál s az erős, nagy akaratú ember iránt önként fakadó, igaz tisztelettel intek búcsút a távozonak. Te elvégezted, „öregünk“, a mire ifjontan vállalkoztál. Vajjon adatik-e nekünk is hasonló áldás az Egek kegyelméből!?

Mi rajta leszünk, hogy az akaratunk ne legyen gyenge, célunkhoz való hűségünk ne legyen ingadozó, kitartásunk ne legyen törékeny, hanem erős, ingadhatatlan és törhetetlen, mint a Tiéd volt.

S ha *igy* fegyverkezve látsz bennünket a tanítói közérdekek küzdőporondján izzadtan mérközni: gyönyörködtessen a tudat, hogy *tanítványaid* harcolnak.

Szabó Bugáth László.

A fogyatékos gyermekek nevelése.

— Dr. pead, *Grossmann P. C. Miksa* (New-Yorkban) fordította: *Holzmann Ignác*. —

A gyermekek nagy osztálya, sokassága ugyszólván egész életén át sok gonyt és bosszantást kénytelen eltűrni. Ördöngösöknek tekintik őket és mint ilyenekkel bánnak velük. Pedig valójában nem szolgálnak rá a mostoha bánásmódra.

Hibáiknak, nyomoruságaiknak nem maguk, hanem elődeik bűnei, az okszerűtlen társadalmi szervezet igazságtalanságai, esetleg az egészségtelen környezet, szóval olyan életfeltételek az okai, melyekért nem ők felelősek. Az emberi nem történetének leg-szomorubb szakasza az, mely a fogyatékos osztálylyal való bánásmódot tárgyalja. Minden lapon olvashatunk szívtelen kegyetlenségekről, melyek mind a védelem nélkül álló szerencsétlenek ellen irányultak, a legnagyobb kegy e szerencsétlenekre nézve a közönyösség, az elhanyagolás volt. És valóban a hol nem hoztak az ördög kiűzésére ellenük barbár rendszabályokat, vagy gunyosan mellőzték, vagy nyilvános guny tárgyává tették őket.

Az utcagyermeknek durva trefáinak czeltáblájaiul szolgáló együgyű, a királyi és iőuri asztalok részeg vendégeit mulattató csörgőkkel teleggatott „bolond”, az utszéli vak koldus mind arról az időkorrról tanuskodnak, melytől még igen messze volt az a gondolat, hogy ezek a szerencsétlenek is emberek s nemcsak szájalomra, hanem gondozásra is méltók, s hogy helyes emberi bánásmód a valódi emberi életnek visszaadhatja őket.

Hiszen ma a felvilágosodás korszakában, mikor már sokat tettek, hogy a szerencsétlenség nyűgét a fogyatékosok vállairól levegyék, mikor vannak tébolydák, mindenféle iskolák gyenge tehetségűek részére s még más emberbaráti intézetek, melyek már sokat mentettek meg a látszólagos degenerációtól s adtak vissza a hasznos életnek: hányan és hányan vannak, kikre nem fordítanak kellő gondot és figyelmet s nem fordul feléjük a készséges rokonszenv, melyre oly nagy szükségük volna. Az erősen kifejezett abnormitás eseteket kellő figyelemben részesítik, gyógyítják is, de az iskolák és családok telve vannak olyan fogyatékosokkal, kik átküzdik magukat a szájalomra méltó léten, mert a normálistól eltérő állapotukat nem ismerik, nem értik, mert az eltérés olyan csekélyfoku, hogy azt csak tapasztalt orvos és paedagogus ismerheti fel.

A tárgy bővebb megvilágítása végett szerezzünk biztos attekintést az abnormitások (eltérések, rendellenességek) különböző fajairól s fokairól a mint azt a szakemberek meg szokták különböztetni. Felesleges bizonyítgatni, hogy a hibás érzékű gyermekeket a fogyatékos (defectio) gyermekek közé kell sorolni. De hány olyan gyermek van, ki sem nem süket, sem nem vak, de szerveik annyira fogyatékosak, hogy nem képesek tisztán látni vagy hallani s így tökéletes munkát végezni, mivel szerveik a külső ingerek iránt nem eléggé fogékonyak.

Ezektől eltekintve is megkülönböztethetjük a rendellenes fejlődések (abnormitások) két főcsoportját. Először azokét, kik valódi

psychosisban, azaz szellemi betegségekben szenvednek. Ezek között több csoportot különböztetünk meg u. m. az örültek, hülyék, (gyenge tehetetőségük) és végül a gonosztevők csoportját. A második főcsoportot az u. n. psychopatikusok vagyis fogyatékoságban szenvedők teszik.

Az abnormalis fejlődés vagy öröklés vagy pathologiai (kórtani) okok folytán keletkezik. Az utóbbiak rendszeren a születés utáni időben folynak be a fejlődésre. Mindkét csoportban jellemzők, hogy a test és a szellem látszólag is fejletlenek, vagy pedig a szervekben s azok működésében kórtani eltérések folytán mutatkozik fejlődési akadály.

Az eltérést vagy a fejlődés akadályát igen gyakran csak véletlenség okozta s káros következményeit kellő figyelemmel és gonddal elháríthatjuk volna. A gyermeki szervezet bizonyos korban különösen hajlandó különféle zavarokra, ezekre különös figyelmet kell fordítani. Így pl. a 8. és 9. életév között az u. n. elfáradási korban minden testi és szellemi megerőltetés a fejlődésben nagy károkat okozhat.

Válságos az u. n. adolescens kor, mely bizonyos tekintetben a gyermeknél, az emberi nem történeti fejlődésében levő kalandos korszakot tünteti fel. Ebben a korban a gyermekek az u. n. pionier és határlakó élet (Pionier-u. Grenzerleben) minden zabolátlanságait utánozni látszanak, sőt azokhoz az alacsony műveltségű népekhez hasonlítanak, kik ma a rég elmúlt történeti kor maradványaiként tűnnek fel.

Kline tanár kimutatja egy értekezésében, hogy az ember¹ nem ezen tagjaiban erős vágy van arra, hogy titokzatos erőket tegyenek kísérlet tárgyává és sorsukat véletlenre bízzák. Örvidenek mindennek a mi az újság ingerével hat, legyen az bérát, szomszéd, ház, állás, válalat vagy bármi; örömet okoz nekik szerencsejátékban a véletlen. Legtöbbnek tehát változatos, nyugtalan foglalkozása van, melyben a véletlen és a szerencse játszanak főszerepet. Ezek a feltételek legélesebben a primitiv vadászélet és törállás idejében fejlődtek ki. Ekkor nagyon csekély volt a valószínűség, hogy az egyén fáradozásait méltó jutalom koronázza. A munka és munkabér közötti viszony olyan határozatlan volt, hogy a munka eredményét az ember inkább a véletlennek mintsem saját fáradságának tulajdonította.

Nem lehet csudálkoznunk azon, ha a műveletlen népek olyan életfeltételeket teremtenek, melyekben a véletlenség az uralkodó elem. A mindennapi kenyér egy szerencsés nyíllövés-, vagy kópjadobás-, egyetlen jó hálófogástól függ; holott száz meg száz látszólagosan ugyan nem lelkiismeretes munkának és kiváló ügyességnek a díja. Az alig megfigyelhető dolog, mely a régi környezetből elvonz, új életviszonyok teremtésére és azok kipróbálására serkent, mert a régiek unalmasakká váltak. A speculációra való hajlam, a játékban való szerencsehajszolás, mik újra éltetnek. A gondolatoknak a véletlen szerzeményre való irányulása; mind-mind abból a korból

erednek mikor az ember létfentartása látszólag a véletlen ellenőrizhetlen hatalmától függött.

Könnyen érthető, hogy az ilyen egyéneknél a különös nevelési szükségletek elhanyagolása a normális fejlődés akadályát fejleszti, és a fejlődés a primitívség korszakán túl soha sem fog terjedni és így mindig defectio marad.

A fejlődésnek valamely fokozatában való ilyen megállapodás természetes lehet ugyan, de a modern civilizáció szempontjából, defectus.

Nagyon szomorú volna, ha az előbb említett fejlődési visszamaradás általános lenne. De a hiányos fejlődés idején való felismerése a baj gyógykezelését lehetővé teszi. A fogyatékos fejlődésű egyének nagy százaléka azonban nem menthető meg; ilyenek a hülyék, (cretinismusban szenvedők) kiknél a ferde testi fejlődések szellemi gyengeséggel egyesülvén, absolute gyógyíthatatlanok; enyhíteni lehet a bajt, teljesen kigyógyítani soha. Azért a gyenge elméjűeknek és erkölcsileg abnormalisoknak az emberi társaságba való keveredését meg kell akadályozni, nehogy a veszedelmét tovább plántálják. A gyógyíthatatlan fogyatkozásokat előidéző okok között legfőbb és legelső az örökleti hatások ilyenek: a szülők fogyatkozásai és bűnei, rossz vagy helytelen táplálkozás, a gyermekek szeszfogyasztása, epilepsia stb. Már Darwin kimutatta, hogy a hülyék (kik a Primáták alsó osztályaihoz hasonlítanak testileg, lelkileg) sokkal szőrösebbek mint a normális emberek. A kifejezéstelen tekintet, felbigyevett ajkak, túlnagy fülek, a hosszú és vékony ujjak mind a majomra emlékeztetnek.

Dr. Hammaberg tanulmányaiban kimutatja, hogy ezen osztály fogyatékosainak agya feltűnően fejletlen. Az általa megvizsgált agyakban aránylagosan kifejlődött sejt alig volt és ezek is aránytalan rendben rosszul fejlődtek. Néhány év előtt Dr. Down megkísérelte a született hülyéket ethikus osztályokba sorolni és négerhez hasonlókat, malajokat, indiánokat és mongolokat különböztetett meg. *) Azt állítja, hogy a kaukaszusi fajtól származó hülye gyermekek 10%-ánál valóságos mongol típus állapítható meg. Ez azt bizonyítja, hogy ezek a szerencsétlenek valamely fejlődési akadály termékei (korcsszülöttek).

A hülyék osztályának megítélésénél azzal kell tisztában lennünk: teljesen hiányzik-e náluk a független elhatározás tehetsége (a szabad akarat).

Nincsen öntudatos egyéniségük; szellemi képességük teljesen irrationalis (szertelen) ebben a tekintetben hasonlítanak a született gonosztevőkhöz.

A psychosis utolsó neme, melyre még fel akarjuk hívni a figyelmet, az örültség. A gyermekek nevelésének módjaival foglalkozó értekezés keretében tárgyalni az örültség tüneteit, messze vezetne. A gyermekek gyakran szenvednek olyan szellemi zavarokban, melyeket mint valóságos örültségi eseteket kell figyelembe venni.

*) Ez az osztályozás önkényes és éppenséggel nem tudományos; A szerk.

Ezek a tünetek leginkább a gyermekélet kritikus korszakaiban (mint a nemi érettség) fordulnak elő. Ez a gyermeki örültség azonban nem gyakori és nem állandó állapot, legalább eredetileg nem az, hanem legtöbbször csak pár óráig tart. Felingerelt testi érzések, nyomasztó kedélyhangulat (melancholia), kétségbeesés, ijedtség stb. időleges szellemi zavarokat idézhetnek elő. Ha helyesen ismerjük fel a tüneteket és idején gyógyítjuk nem annyira veszélyesek, hogy belőlük állandó fogyatékoságok származhatnának. Sok fegyelmezési eszközt helyesebben alkalmaznánk úgy az iskolában mint a családban, ha ezekre is figyelemmel lennénk. Mindenféle roham, idegbeteges állapot és a neurasthenia változó alakjai gyakran a valódi örültséggel határosak.

A valódi örültség olyan betegség, mely az embert a teljes egészséges állapot valamely szaka után támadja meg. Ez és még a következők különböztetik meg a hülyeségtől, (idiotizmus.) A hülyeség általános szellemi gyengeség, míg az örültség a szellemi képességeket egyensúlyukból kizökkenti, a nélkül, hogy a szellemi tehetségeket teljesen vagy részben megsemmisítené. A tébolydák némely lakója bámulatba ejt rationalis szellemi tehetségével, — természetesen a betegsége által szabott határok között. Nem egy esetben genialitásnak tűnik fel. S az örültségnek és genie-nek (lángész) egymáshoz való viszonya már sokat foglalkoztatta a psychologusokat. Gyakran igen nehéz megállapítani azt, hogy hol végződik a rationalitás és kezdődik az örültség.

(Vége következik.)

Otthon és másutt.

Az igazi tanítónak nincsen vakációja. A hivatott munkás legalább nem ismer olyan pihenést, melyben test és lélek teljes téletlenségbe merül. Ránézve az ilyen állapot teljes képtelenség. S ha egyszer foglalkoznia kell valamivel (mert foglalkozás nélkül nem tudna élni), mivel foglalkoznék mással, mint a hivatásával? Az ő lelke azon pihen, a min elfáradott: a népoktatásügyön.

Míg a produktív munka szünetel (mely szünetnek egyébiránt alig várja a végét), ő szemlélődik, figyel, tanulmányoz, tervel a jövődőt illető nevezetes elhatározásokra jut. Ekként fizikailag és szellemileg felüdülve, megerősödve, teljesen elkészülve fog a vakáció elteltével a munkához. Legyen otthon, vagy másutt, az reá nézve mindegy. Legfeljebb a tevékenység módja változik; de a cél mindenütt egy: előkészülés a jövő esztendőre.

Az előkészülés az önbírálaton kezdődik. Az ember visszagondol az elmúlt esztendőre. Eszébe jutnak a hibák és fogyatkozások, a melyek miatt hivatását nem tudta olyan jól betölteni, a mint óhajtott volna. Kutatja az okokat s ha megtalálta, erős elhatározás kél a lel-

kében, hogy a jövőben, a mennyiben tőle függenek, megszünteti azokat.

Ha otthon tölti a vakációját, tanulmányozgat. Elolvassa mindazokat a dolgokat, a melyekre nem tudott időt szakítani a szorgos munka napjaiban. Átvizsgálja a tanszereket. A megrongálódottakat kijavíttatja, a hiányzókat beszerzi, illetőleg beszerezteteti. Majd azon tündöklik, miként végezze a jövőben tanító-nevelői munkáját, hogy azt produktívabbá, életrehatóbbá tegye.

Ha uton van a tanító, bizonyára tanulmány utat teszen. Azért megyen, hogy a mi jobbat lát, vagy hall, eszébe vegye; haza hozza s ha lehet (a viszonyokhoz idomítva) alkalmazza.

Az utazó tanító nem elégszik meg azzal, hogy megfigyel, tapasztalatokat gyűjt, hanem rendezi is tapasztalatait, megfigyeléseit. Lejegyzi azokat, hogy később megtekinthesse, hogy a lelkében megelevenedjenek a dolgok. Az utazó tanítót inspirálja, lelkesíti, a mit lát, hall, tapasztal. Az ő tanításában elevenség, élet lesz, mikor azokról a dolgokról beszél, a miket megfigyelt.

Mindezzel azonban nincs kimerítve az utazás célja és haszna. Az utazó tanító nemcsak lát, hall, hanem cselekszik is. Gyarapítja iskolájának gyűjteményét.

Nincs olyan hely, a honnét valami szemléltetési tárgyat ne hozhatna, a tanító iskolaja felszerelésének gyarapítására. Csak akarni kell és nem kell restelleni a dolgot.

A vakációzó tanító teljesen felüdülve, a nagy munkához elkészülve fog aztán hozzá; mert legfőbb törekvése, hogy az iskolában a lehető legjobb munkát végezze. Tapasztalatból tudja (s ha még nem tudná, megtanítja rá az élet), hogy az iskolai jó munka minden. Más egyéb: hiúságok, hiúsága.

Vándor.

A rendes és helyesírás reformja.

Tanítjuk az írást hat teljes éven át, vagyis egy és ugyanazon dolgot hat hosszú esztendőn át tanítunk és az eredmény rendkívül silánynak mondható. Ezt nemcsak az iskolában tapasztaljuk, hanem különösen a gyakorlati életben. A nép rendesen írni alig, helyesen pedig egyáltalán nem tud.

Kutatván ez eredménytelenség okait, (meg kell jegyeznem, hogy általánosságban beszélék) a következőkre bukkanunk:

1. Nincs egyöntetű módszerünk.
 2. Nincs meg a tanultaknak folytatólagos tökéletesítése.
 3. Apróbb technikai okok.
- Vegyük őket sorról-sorra:

I.

Módszer tekintetében óriási eltérés van: egyik kollega az álló-, másik a dült írásnak híve, de a tanításban is különbözők a felfogások. Sokan meg vannak győződve, ha ők a betű alakját, keletkezésését a gyermeknek megmutatják a legjobb dolgot mivelik mondván: a gyermek igyekezzék a betű alakját utánozni. Ők tehát leírják a betűt és azt mondják: „íratok belőle 5 sort . . .“

Ugy tudom, ha jól tudom, hogy e rendszer mellett csak néhány kiválóan ügyes, szorgalmas és törekvő növendéknek lesz szép és rendez írása. A legtöbb gyermek lódit egyet a lelkiismeretén, lefirkálja a kívánt sorokat és jobb dolog híján rendetlenkedik, sőt szorgalmasabb társát is zavarni fogja. Véleményem szerint az írás-tanításnak ez a módja nem célravezető; arra kell törekednünk, hogy az egész osztályt állandóan foglalkoztassuk, vagyis, hogy egy időben minden gyermek u. a. munkát végezze. Erre legalkalmasabbnak találom az ütenyező módszert. E módszer segítségével, szép és rendez íráshoz jut a tanuló, ha a tanító a kellő faradtságtól nem riad vissza.

E módszer ma már általános, a székesfehérváros sok iskolájánál e módszer szerint tanítanak, azért csak röviden ismertetem.

Az ütenyező módszer tulajdonképpen nem más, mint a torna-tanításnál használt ama rendszer, hogy a gyermekek rendszeresen ruganyosan lépjenek és bizonyos mozgásokat e csapat egy és u. a. időben végezzen. Bizonyos jelre a gyermekek kilépnek és bizonyos jelre majd jobb- majd bal lábukkal lépnek esetleg kezeikkel gyakorlatot végeznek. Elérjük pedig azt, hogy idővel szép egyenes testtartással, harmonikusan rendezen járnak és testüket nem görnyesztik meg.

Az írásnál is, ha egy és ugyanazon irányú vonalat bizonyos jelre, illetőleg üteny szerint írják rendez betűket vetnek az írkára és kezük megszokván a rendet később üteny nélkül is rendszeresen egyirányban fognak írni. Az eljárásra vonatkozólag kétféleképpen tanítják: 1. irány szerint azt mondják: le, föl, le . . . de igen sok betűnél nemcsak le, föl kell menni, hanem *be*, sőt *ki* is pl. a kis „k“ betűnél: le, föl, *be*, *ki*, le, elég . . . A nagy betűknél pedig gyakorta pl. P, B, K, L, D, T, stb. a rendszer ilyen alakjában nagyon komplikált; ajánlatosabb már a II-ik osztálytól kezdődőleg számokkal ütenyezni, tehát: 1—2, 1—2, már akár le, akár föl, *ki*, *be* induló vonalakról van szó, a szám kisegít bennünket, különösen komplikálttá válik az előbbi eljárás, ha összefüggő szavakat, mondatokat íratunk. Tapasztaltam, hogy a gyermekek oly zavarba jöttek, hogy a lefelé induló vonalakra azt mondták föl és ellenkezőleg, hogy pedig a chaoszból meneküljenek gyorsan és természetesen rendetlenül írták, jobban mondvá lefirkálták az írást. Míg a számjelzés soha zavarba nem hozza a tanulót.

Az ütenyező írásnál már kezdetben arra kell szoktatni a növendéket, hogy maga vezényeljen; szokásban van u. i., hogy a tanító vezényel és az ő minden gyermeknek tuharsogó stentori hangja csakhamar gégebajt okozhat neki a mi nem éppen kell, hogy surrogátuma legyen a mi hivatalosan rögzös pályánknak.

Véleményem szerint tehát legjobb egyöntetű módszer az ütenyező módszer (félreértések kikerülése végett ki kell jelentenem, hogy én legnagyobb súlyt az egyöntetűsége helyezem, ha valaki praktikusabb módszert tud, ám ajánlja.) E szerint tanítva tulesnének az első nehézségen és áttérhetünk a második megoldatlan részre, vagyis arra, hogy nincs meg a tanultaknak folytatolagos tökéletesítése, mely egyszersmind szoros kapcsolatban van a helyesírás tanításával.

II.

Lépünk be akár a VI-ik, akár a II-ik elemi osztályba; az írás tanítása egy és ugyanaz. Minden évben újra tanítjuk a betűelemeket, azután a kis és nagybetűket is, a dolgot úgy véljük rendbe hoztuk. Csak egy dolog tapasztalható: a növendékek fele aránylag sokkalta rosszabbul ír, mint az előző osztályban. (Akárhány szülő jött hozzám panaszzra, mondván: az ő fia, leánya mily szépen írt a II-ik, III-ik osztályban és most milyen csunya, rendetlen az írása!) Tetőpontját éri el a rendetlen és helytelen írás az életben. A szülő mikor gyermeke betegségét kimenti, olyan iszonytatóan rendetlen és olyan sajtóhibákkal ír, hogy az ember kétségbevonja, hogy járt-e valaha iskolába. Ilyen úgy nevezett „bizonyítványok“ százával hevernek egy-egy kartársnál, kuriozumképen csak ez egyet: „Tanár azistván (írta: István) Beteg volt nem mehetet Iskolába“.

Hogy tehát nincs meg a kellő eredmény még helyesírás tekintében sem, a mi pedig elemi iskolai nyelvtan tanításunk egyedüli ezéjja, annak kétfős oka van: 1. a tanultakat nem tökéletesítjük folytatolagosan, 2. a nyelvtanításnak merev elkülönzése a szépírástól, vagyis a szépírást önczélnek tekintjük, holott ez csak eszköz a csinos és rendes különösen pedig a helyesírás elsajátításához.

Véleményem szerint a szép- és helyesírást egybekötve következőkép kellene tanítanunk: az első osztályban kell a rendes írás alapjait megvetnünk és erre a jói megvetett alapra építjük a falazatot a II. III. és IV-ik, és betetőzzük az V. és VI-ik osztályokban.

Az első osztályban tehát a gyermek alaposan megismerkedik a betű alakjával és kiejtésével; nagyon csekély lévén itt a szövegírás, arra kell törekednünk, hogy bármit irnak, azt ütenyezve írják; a II-ik osztály megrögzíti az első osztályban tanultakat. Itt érvényesül az első téves felfogás t. i. a szépírást függetlenül tanítják a nyelvtanítástól. Ennek az a káros következménye van, hogy a gyermek agyában két különálló fogalom támad: szépírás és nyelvtanítás. E téves hit az idők multával növekszik. Ugy gondolkozik: a nyelvtanításnál az a legfontosabb, hogy nyelvtanilag helyes legyen, az írás mellékes és így az V. és VI-ik osztályokban, a hol már egyvonalu irkában irnak sőt a közéleti fogalmazványokat vonalatlan papirosra, itt már rendetlenül, piszkosan dolgozik. A szépírással egyáltalában nem törődik, hanem gyorsan rendetlenül és természetesen hibásan írja le a feladatot. Tehát írása sem nem lesz rendes, sem helyesen nem lesz megírva.

Ezen kis kitérés után folytatom: a II-ik osztály tanítójának tehát minden nyelvtani gyakorlatot az iskolában és a szépírás szabályai szerint kell iratnia. Az új népiskolai tanterv ezt tekintetbe veszi, a

mennyiben a II-ik osztály nyelvtani anyagából a beszédrészeket törli és csak a hangtanra, tehát a helyesírás alapjaira terjeszkedik ki, Nagy szerep jut a II-ik osztályban ezután a tollbamondás és másolásnak és a fogalmazás alapjainak.

A III-ik osztályban az első félévben ismételjük legalább írásbelileg a II. osztály anyagát, a szépírás elemeit is igen rövid ideig, azután az írási óra alatt ütenyezve (vagy az elfogadott legjobb módszer szerint) szöveget írassunk, miáltal a helyesírást is gyakoroljuk. A II-ik félévben a tanult nyelvtani anyagból adhatunk apró önálló feladatokat de csakis az iskolában, házi feladatot semmi körülmények között, mert otthon a gyermek nem állván oly fegyelem alatt csak felületesen és rendetlenül végezné a legkisebb feladatot is.

A IV-ik osztályban a szép és rendes írás már hussá és vérré válik a gyermeknél, a helyesírás készsége pedig majdnem teljes és így czelunkat ugyszólán elértük; de elértünk még mást is: a folytonos rendes és szabályos írás által kifejlesztettük a gyermekben a rend iránti érzéket és izlését fejlesztettük, mely aztán minden téren fog nyilvánulni. Igyekszik majd minden írásbeli és más egyéb dolgait rendesen és csinnal elvégezni. Egyet azonban most is ajánlhatok: „ne írassunk egyszerre nagyon sokat“. Az V. és VI-ik osztályokban új teendő vár ránk: az egyvonalu írkába való íratás esetleg vonalatlan papírra való írás. Ha az előbbi osztályokban következetesen jártunk el ez sem fog nagyobb nehézséget okozni és a mi fő, czelunkat elértük,

III.

Szólnom kell még röviden az írás technikai részéről, a padokról és tollról. Általánosan tudott dolog, hogy a jó pad nagyban elősegíti a rendes írást. Legyen meg az ülőhely és asztallap között a kellő arány; legjobbak a minusz distanciájú padok, melyekben a gyermek természetes testtartással ülhet.

Erre már az első osztályban kell ügyelnünk. Számításom szerint ha 60°—65°-szög alatti ülést megszokja, elég kényelmesen írhat. A rossz pad nagyon megrontja a gyermek testét (gerinczet) de elrontja a szemét is. Hogy milyen abnormitások fejlődnek e téren, azt hiszem minden kartárs és kartársnő tapasztalhatta. Sok gyermek mire az V.—VI-ik osztályba kerül, már csak 30° szög alatt tud írni. E gyermekek rövid idő múlva aligha tudnak üveg nélkül dolgozni.

Végül még a tollakról kell beszélnem. Tudva van, hogy a toll legyen ruganyos, elegendő hegyes, legjobbak az u. n. aluminium tollak. A tollak általában hamar kopnak és itt rejlik az írás *tragikum*a, természetesen szegény gyermekeknél, a kik nem vehetnek gyakorta tollat. Szoktassuk a gyermeket a tollak ápolására és törekedjünk arra, hogy minél jobb tollakkal írjanak.

A jó toll még jó gondolatokat is ébreszt az emberben. És ha úgy találják, hogy ezen mondanivalóim nem helyesek — ez csak a rossz tollnak tulajdonítható.

Budapest.

Takács Arnold.

A kritika.

A Budapesti Tanítótestület 1901. évben pályadíjat tűzött ki földrajzi tételre. E pályázat eredményéről számol be a három tagú bizottság lapunk f. é. augusztus 9-én megjelent számában. Ezen bírálati jelentést illetőleg óhajtok egyet-mást elmondani.

A pályázat meddő maradt, csupán két pályázó szerepelt s a két pályamunka sem üti meg a kellő mértéket.

A szóban forgó pályázat sem marad azonban positiv eredmény nélkül, ha belőle higgadt okjektivitással levonjuk a helyes konzekvenciát. A körülmény, hogy csak két pályázó akadt, hogy a tanítótság ily fontos dolgok iránt nem érdeklődik, beteges állapot. A jelenség azonban csak symptomia és nem diagnózis.

És erkölcsi kötelességünk, hogy ezen eredménytelenséggel foglalkozzunk, hogy elejét vegyünk a kórnak. Vizsgáljuk meg első sorban a pályázat feltételeit, olvassuk figyelemmel a jelentést, a kritikát s tanulság eredményeként mondjuk ki az elvet.

A pályázat a következő feltételeket szabta: „Budapest székesfőváros I. kerülete az elemi népiskola III. osztályában három földrajzi óra akként ismertetendő, hogy úgy a tanítás módszere, valamint a tananyag kiválasztása és tárgyalás menete *minta leczkében* úgy legyen megírva, a hogy azt *szórol-szóra* a nevezett osztályban a helyes oktatás elvei szerint tanítani kell“.

Ez kérem, nem eléggé fixirozott kívánság, sőt mi több dilemmatikus, ezenkívül abszurd, magyarul — kénytelenség. Azt mondja, hogy az I. ker. három órán ismertessék. Ez tehát a tanítás anyaga; ennél fogva: a „*tananyag kiválasztása*“ eleve kizárattott, csupán annak szűkebb, vagy bővebb terjedelemben való feldolgozásáról lehetne szó, ha épp ezt három órához nem kötötték volna. Annál kétségesebb maradt az a kérdés, hogy a mult órai, illetőleg az előzőkből vegyen-e ismétlést is fel és mennyit vegyen? Súlyosbitja a dolgot az is, hogy más-más iskolánál az I. ker. tanításakor más-más a már bevezetett anyag is stb. Azt hiszem szükségtelen tovább folytatnom. Azt azonban megjegyzés nélkül nem hagyhatom, hogy „*szórol-szóra tanítandó minta leczke*“ — nincs a világon, ha csak nem vers, vagy imádság. Talán három órára terjedő földrajzi részletes minta-tanítást értettek alatta?

Ilyen pályázaton nem csoda, hogy kevesen vettek részt. A pályázat feltételeinek határozottaknak kell lennie. Talán nem lett volna oly eredménytelen, ha az anyagot részletesen vázoljuk, sőt a feltétlenül ismertetendő kör — nyilvános — és nevezetes épületeket, helyeket részletesen felsoroljuk, a kiindulási pontot megjelöljük, a munka célját előre bocsájjuk, a módszert, elvet közöljük. Csak így várhatunk érdemes, használható munkát. Ismerjük el, hogy azok az általános paedagogiai elvek igen heterogen végeredményt szülhetnek. Hasonlitanak ezek a fürdőkad csapjához, melyen ugyanazon irányba történő fordítással hideget, meleget ereszthetünk.

Térjünk át ezután magára a bírálatra. Mindenek előtt kevesellem a bírálók számát. A bírálat oly fontos és nehéz feladat, hogy legalább

öt embert kíván. *) A jó tapintatos kritika buzdít, lelkesít, az ellenkező pedig lehangol elkedvetlenít. A bölcs kritikus a hibákat nemcsak észreveszi, hanem azokat mérlegeli is. Egyiket, — melyre nem nagy súlyt fektet, — elhagy, másikat kiemel. De mindenek elé a sarkalatos hibákat teszi.

A szóban forgó jelentés az egyik munka formáját, külalakját megrója, sőt tintafoltosnak mondja. Kérdés, hogy meg volt-e a pályázati feltételekben a külalak is szabva? Ha igen, ugy 1902. évi április 17-én tartott értekezletén miért fogadta el az olyan dolgozatot, mely nem felel meg a pályázat e feltételének? Ha nem, ugy annak külalakját utólag bírálat alá venni izlésteleniség; annál inkább a mennyiben előre tudtak, hogy ez a kritika nyilvánosságra kerül. Nem azt a névtelen rendetlen embert érinti az ilyen dolog, hanem kárára van az ügynek. Egyébként szükség sincs az ilyesmire: a Budapesti Tanítótestület nem szépírási gyakorlatot óhajt tőlünk, hanem eszmét és tartalmat. A ki nagy dolgokat művel elkerüli az apolékoskodást. Az a turista, ki folyton a porszemét nézi, nem látja be a tájat. Mielőtt valamit cselekszünk, fontoljuk meg: valjon hasznot hajtunk-e magunknak, az ügynek, a társadalomnak; ha egyikre káros, valjon nagyobb-e az elért haszon a kárnál? Jelen esetben a negatív haszon nagyobb a pozitív-nál s így az eredmény is negatív, tehát el kellett volna hagyni a kritikából.

De ennél még károsabb az, hogy a bíráló bizottág a pálya műveket még helyesírás szempontjából is bírálat alá vette. Eltekintve attól, hogy ez a kritika komolyságából von le, igazságtalan is. Hiszen a pályaműveket idegen kézzel kell leiratni, tehát nem is az ő saját helyesírási hibáit vetik szemére.

Bíráló uraim, a helyesírás csak eszköze az eszmének, de nem alapja. meg csak nem is szükséges föltétele.

Ismétlem, hogy a kritika elérje célját tapintatosnak kell lennie. Az a pályázat, hol határozott feltételek vannak, a határidő a munka nagyságának megfelelő, a kritika nem az apolékos hibákon nyargal, hanem vezet, buzdít, lelkesít; a pályázat nem lesz eredménytelen. Ezen a téren még nagyon fiatalok vagyunk. Jó vigyázni, hogy a csirát ki ne tépjük mielőtt virágot, gyümölcsöt termett volna. Tehát csak előre így leszünk azok, mik lenni szeretnénk — tandem aliquando.

(Stomfai) Tóth Kalmán.

Értesítők.

Az idén is, mint eddig, az irgalmas testvérek budapesti „Ranolder intézeté”-nek értesítőjével nyitjuk meg a sort. Erre az elsőségre ez intézet azért szolgált rá, mert a legteljesebb népoktatási intézet; a kisdédóvótól a képzőig minden fokozatot egyesít, illetve magában foglal.

Az intézetben 2 óvónő, 4 elemi iskolai, 6 polgári iskolai tanítónő testvér tanított; a tanítónőképző tanári kara kézimunka, zene és francia nyelvtanítókkal együtt 11 tagból állott. Az elemi iskolában

*) Ezt nem helyeselhetjük. 3 bíráló nagyon elég.

A Szerk.

384, a polgáriban 265, a tanítónőképzőben 185 növendék végezte be az iskolai évet. Az értesítőben az általános előmenetelre vonatkozó adatokat nem találtunk. hanem tantárgyankint vannak az adatok csoportosítva. Jó az előmenetel minden osztályban a számtan- és magyar nyelvben, feltűnően jó a földrajz és történelemben.

A székesfővárosi VIII. ker. polgári fiú iskola értesítőjét szerkesztette *Ullerich Gyula* igazgató. Az intézetben 25 tanár tanított, 16 osztályban összesen 878 növendéket; az osztályok népesek az átlag egy-egy osztályban 60. A tanulók előmenetelére nézve statisztikai adat nincs.

A székesfővárosi VIII. kerületi Csokonai-utczai polgári leányiskola értesítőjét *Erdődy Imre* igazgató szerkesztette. Az iskolának összesen 8 osztálya volt, 16 tanár tanított, összesen 398 növendéket egy-egy osztályban, az átlag az 50-et nem haladja meg. Az előmenetelre vonatkozó statisztikai adatok szintén nincsenek. Van az értesítőben egy dolog, a mi figyelemre méltó: a tanári karnak minden tagja évenként egy-két ifjúsági könyvet átolvass, megbírál s csak ilyen bírálás után kerülnek a könyvek a könyvtárba és a növendékek kezébe. Jó dolog és könnyen kivihető. Sok gondot fordít az iskola a növendékeknek az önképzésre való szoktatására, a mi fontos nevelési tényező.

Az iglói ág. hitv. ev. népiskola és polgári leányiskola értesítőjét *Dobó Adolf* igazgató közli. Az elemi iskolában 4, a polgáriban 5 tanító tanított. Az elemi iskolában 153 tanuló volt, kitűnő 39, 26%, megbukott: 15, 9·8%. A polgáriban végzett 146 tanuló; kitűnő: 26, 17%; megbukott: 13, 8%.

A lugosi állami elemi fiú iskola értesítőjét *Zöld József* igazgató állította össze. Az iskolában 8 tanító és 6 hitoktató tanított, összesen 489 növendéket, kitűnő: 39, 8%; megbukott 118, 20·9% ez talán sok is.

A nagymihályi állami népoktatási intézetek értesítőjét szerkesztette *Mathiasz József* igazgató. A tanítótestület 15 tagból áll. Az elemi iskolában tanítottak 767 mindennapi tankötelest. Kitűnő 83, 16·8%, megbukott 72, 9%. A gazdasági ismétlődőben 76 növendék volt; az iparos inasiskolában 139, két óvóban 252 gyermeket gondoztak.

R.

A száj- és fogak ápolásáról.

A száj ápolására vonatkozó tanulmányokat tett a lipcsei egészségügyi intézetben dr. Röse és a következő eredményekre jutott:

I. A fog- és szájápolás terén eddig nem különböztették meg kellő szigorúsággal a tulajdonképeni gyógyszereket, melyek a nyákhártya gyógyítására, városi rendeleltre használatosak és a napi használatra szolgáló egészségfentartó szereket. (Hygienikus-kosmetikus).

II. A nyákhártya betegsége ellen legjobb orvosság a 40–60% alkohol. Erős bacillusirtó ereje van és jelentékeny artériás vérömlést okoz. Az erős artériás vérömlés gyorsan meggyógyítja a beteg szövetet.

III. Állandó naponkénti szájomosásra az alkohol semmit sem ér. Nagymértékben alkalmazva chronikus véredény hyperaemiát és a nyákhártya mirigyének összezugorodását idézi elő.

IV. Hygienikus szerek csak a száj egészségének fentartására valók. Ezeknek először is ártalmatlanoknak kell lenni.

V. Minden fog- és szájapolásnak lényege a szájüregnek alkalmas fogkefével és szájvízzel való mechanikus tisztítása.

VI. A mechanikus tisztítás, a mellett, hogy a tenyészgombák szaporodásának melegágyát, a nyálát és ételmaradékokat eltávolítja, magukat a szájüreg felületén fekvő gombákat is nagyobb részt leviszi magával.

VII. A gombairtó, ártalmatlan szájvíz használata igen ajánlatos a szájból tenyésző káros gombák elszaporodásának meggátolására.

VIII. Jó antiseptikus szájomosónak a következő jótulajdonságai legyenek: 1. teljes ártalmatlanság: a) a nyákhártyával szemben, b) a fogakra nézve, c) az egész szervezet ellen (ne legyen ártalmas); 2. elegendő antiseptikus hatás; 3. jó íz és illat.

IX. A legtöbb eddig ismert gyógyszer és hygienikus szer nem felel meg e föltételeknek.

X. A legtöbb szájvíznek még a legkisebb hibája a csekély antiseptikus működésű rossz íz.

XI. Az a nézet, hogy az olyan szájvíz, a mi egyetemesen nem mérges és reactiói semlegesek (ártalmatlan a fogra!), a szájüregben nem okozhat káros hatást, tisztára téves.

XII. A napi használatra ajánlott szájvizek nagyrésze ártalmas a nyákhártyára és azt chronikus gyuladást okozza. Így pl. a Kalium-hypermangan, Thymol, Tannin, Fukalyptus-Patanha-Chinatinctura, Formadelhyd, Kosmin, Bórsav, Bórax.

XIV. Egészen ártalmatlan és nagy gombairtó erejű a test melegét elérő physiologiai honyhasó-oldat.

XV. A konyhasó mellett az Odol az a szájvíz, mely ártalmatlanság tekintetében a konyhasóhoz legközelebb áll, gombairtó hatása pedig sokkal nagyobb.

XVI. Harmadik helyen ajánlható a 2 percentes Nátrium bicarbonátoldat (Soda).

XVII. Legjobb a szájvizet langyosan használni.

XVIII. A legerősebb antiseptikus szer is csak igen rövid időre sterilizálja a szájüregét. És a testnek a szájüreg sterilizálása sokkal több kárt okozna, mint hasznol. A szájüreg tisztítására tehát nem fertőtlenítő, hanem antiseptikus szert kell használnunk, a mi a kártékony gombák tulságos elszaporodását meggátolja.

Irodalom.

Tanulmányok a népoktatás és közművelődés körében. Irta: *Dr. Hajnóci R. József*. Megrendelhető a szerzőtől, Lőcsén. Ára 2 korona. Tartalma: Törvénytudományok. Módszeres tanulmányok. Történelmi tanulmányok. Földrajzi tanulmányok. Testgyakorló tanulmányok. Ünneplő beszédek. A mű sajtó alatt. Közelebb megjelenik, a mikor bővebben szólunk a kiváló tanférfi művéről.

Az Olcsó Könyvtár legutolsó számai több értékes füzettel gazdagították irodalmunkat. *Csató Pál* „Megházasodtam“ című vígjátéka (1237. sz.) azon a régi, de mindig új és igaz alaptételen épül föl, hogy a házasságtól legnyakassabban irtózó fiatal-ember is legott örömmel hajlja nyakát a páros élet gyönyörűség igájába, mihelyt a szíve megmozdul és sejtetni kezdi, hogy meglelte az élete párját. — An-

gyal Dávid jeles történeti monográfiát irt „Erdély politikai érintkezéseiről Angliával“. (1238—1241. sz.) Fölötte érdekes és fontos bizonyosága ez a kis könyv a magyar nemzeti fejedelmek politikai érzékének, mely nem csupán azokkal az eshetőségekkel foglalkozott, melyek a bécsi udvar, vagy a porta részéről fenyegették a kis Erdély sorsát és függetlenségét: hanem szinte egész Európa uralkodóit és diplomatáit is beállította sakkfiguráknak a magyar nemzeti politika mezejére s egy-egy ügyes huzással még a bécsi kamarillának is gáncsot vetett. — Gyulai Pál beszélye, a „Három beteg“ (1242. sz.), szabadságharcunk örökké szép, lelkesítő, regényes korszakában játszik. — Kisfaludy Sándor-nak öt felvonásos „Nemesházi rajzolatja“ (1243—1245. sz.) A Dárday-ház, irány-darab, melynek két sarkalatos tendenciája abban csúcsosodik ki, hogy: ha valaki nem magyar, semmiféle érdem se teheti magyarrá; és hogy: nem nemes ember nem érdemel magyar nemes leányt. — Szvjetlov J. V. regénye „Az élet utjai“ (1246—1250. sz.) eleven színekkel festi a modern orosz társadalom fogyatékos erkölcsét, jellembeli gyöngeségeit. — Becker Fülöp Ágost tanulmánya „Rousseauról“ (1251—1252. sz.) a legsikerültebb magyar kritika a genfi aposztatáról, mit eddig olvastunk. A tudós szerző lefejt Rousseau önéletrajzi vallomásairól azt a mellékes czifrázatot, a melylyel emlékezetének hégait kitöltötte s olyanok mutatja értékes tanulmányában, a minő valóban volt: lángeszű filozófusnak, tele belső ellenmondással, a ki a szenvedély ékesen szólásával érezette kortársaival a sziv mindenhatóságát. — Az „Olcso Könyvtár“-t Gyulai Pál szerkeszti s a Franklin-Társulat adja ki; egyes számainak ára 20 fillér s kapható a kiadó társulatnál (Budapestben, IV., Egyetem-utca 4.), valamint minden hazai könyvkereskedésben.

VEGYESEK.

— **Hol a veszedelem?** Az állami tanítók egyesületének Értesítőjében az egyesület elnökének Kozma Lászlónak tollából folyt vezércikkben e szavak foglaltatnak: „csak egyet ne feledjünk s csak egyre ne legyünk alkalmasak: azt, hogy ez a két intézmény (Orsz. Bizottság, Eötvös-alap) közös kapcsa a nemzet tanítóóságának s arra ne adjunk alkalmat, hogy a streberkedő és még eddig sehol semmi sikert fel nem mutató önzés a szép czélú egyesületeket megrontsa s a hazai tanítóóságot azok szépen induló pártolásától elriaszssa“. E sorok azt mutatják, hogy kiváló érdemű kartársunk valami veszélyt sejt, valami pucs-tól tart. Mi ilyenről itt a központon mit sem tudunk. Itt minden számottevő ember azokat a férfiakat akarja a nagyérdemű vezérek utódaiul, a kik szóban levő intézmények életében eddig is kiváló tényezők voltak. E férfiak: Tóth József, Peres Sándor, Somlyay József, Nagy László, a kiknek érdemei széles körben ismeretesek. — Ezekkel a férfakkal szemben hiába próbálkozik a Kozma által igen helyesen kárhóztatott streberkedő önzés; ha ugyan próbálkozik.

— **Falusi olvasóköri, gazdakörök és tanítók figyelmébe.** A pozsonyi mezőgazdasági országos kiállításal kapcsolatban gazdakongresszust rendez szeptember hó első felében a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége és a Magyar Gazdaszövetség, mely felszólítja a falusi olvasókörieket, gazdaköröket és más egyleteket a pozsonyi kongresszuson, illetve a kisczák és földmivelők helyzetének javítására irányuló munkálatokban való részvételre. Kivánatos tehát, hogy azon falusi olvasóköriek, egyesületek és szövözetek, melyek tagjai nagyrészt földmivelők, továbbá a gazdakörök, elfogadják a Magyar Gazdaszövetség által feléjük nyújtott segítő kezét

s tömörüljenek mindannyian a Magyar Gazdaszövetség kötelekébe, mint a kisgazdák és földmívelők érdekeit gondozó országos központba. A Magyar Gazdaszövetség kötelekébe való felvétel és a pozsonyi gazdakongresszuson való részvétel végett jelentkezni lehet augusztus hó 15-ig a Magyar Gazdaszövetség titkári hivatalánál (Budapest, Baross-utca 10. sz.). A falusi olvasóköri, egyletek, gazdakörök és szövetkezetek felvételnek a Magyar Gazdaszövetség tagjai közé, a nélkül, hogy jelenlegi szervezetüket megváltoztatni volnának kénytelenek. A Magyar Gazdaszövetség csakis a hazafias szellemben s a föld munkásainak érdekében való céltudatos működést óhajtja. A pozsonyi kongresszusra való utazás vasuti elszállásolási és ellátási kedvezményekkel lesz megkönnyítve.

— A „modern” társadalmi bűnök pocsolója már a tanítók tisztviselő osztályába is kezdi befecsecenteni a levét. A közvéleményt mostanában foglalkoztató kétféle ocsmány dolog mindegyikében szerepel egy-egy tanító. A gyermekleányokat megrontók között egy polgári iskolai tanító szerezte meg a herosztráteszi hírnevet Körmenten, Vas megyében. A nagyban üzött leánykereskedés terén „működő” emberkufárok között is a napokban talált a rendőrség egy erdélyi tanítót. (Vigasztalásunkra legyen mondva: *nem* „magyar” tanító.) Ezek az elszemorító, ocsmány dolgok azonban a „tanító”-i tisztet nem ériathetik; mert hiszen: „minden nyájban akad — *sánta* birka”.

— **Jegyzéknapló** az elemi iskolai tanítók részére, az 1901—1902 tanévre. Harmadik éve, hogy *Hajós Mihály*, székesfevárosi tanító ezt a tanítóknak nélkülözhetetlen noteszt egybeállítja. E rövid három év alatt meghódította a könyvecske, sikerült összeállításával, Magyarország tanítóinak jó részét. Az idei csinos felkemeny vászonkötésű noteszben három napló van és pedig az elemi iskola (80 tanuló), az ipari iskola (84 tanuló), ipari iskolai rajzoktatás (60 tanuló) részére; további tartalma: napi jegyzék, iskolai szünnapok, Magyarország kulturája, az elmúlt iskolai év, az új tanterv, Országos Egyesületeink, a fővárosi elemi iskolák, címgyűjtő, érdekes számok és órarend. Mindmennyi hasznos és aktuális. Megrendelhető 1 koronáért minden könyvkereskedésben vagy a kiadó Adám Herman könyvnyomdájában, Budapest, I., Krisztina-körút 85—87 és VII., Dohány-utca 1.

— **Kezdünk urak lenni.** Egyik erdélyi állami iskolánál az egyik osztálytanító elszerette a saját direktora feleségét, a ki ugyanott a mellett, hogy direktorné, még állami óvónő is. Ez eddig rendén levő, mert uri dolog. Örvendetes jele osztályunk haladásának. Hanem, a mi azután következett, az már nem uri dolog. A direktor nem hívta ki párbajra a csábitot, nem vágta le a fülét, a mint dukált volna, az asszonyt nem ütötte el, a mi szintén rendén levő dolog lett volna, hanem: bepanaszolta a szerelmeseket. A fegyelmi utra terelődött szerelmi históriának szomorú vége leve az összes felekre nézve. A kultuszminiszter ugyanis, mint legfőbb fegyelmi hatóság, hivatalvesztésre ítélte a szerelmeseket.

Tartalom.

Péterfy Sándorhoz. — A fogyatékos gyermekek nevelése. — Ottkon és másutt. — A rendes és helyesírás reformja. — A kritika. — Értesítők. — A száj- és fogak ápolása. — Irodalom. — Vegyes.
